

Biokaasulaitoksen käsittelyjäännös nurmen ja ohran lannoitteena

Maarit Hyrkäs, Perttu Virkajärvi, Mari Rätty,
Ville Pyykkönen, Sari Luostarinen

Halola-seminaari 12.2.2014

Johdanto

- Lannan ravinteiden hyötykäytön lisäämisessä keskeiseksi kysymykseksi on noussut lantalogistiikan kehittäminen (mm. kuljetus, levitys ja sen oikea-aikaisuus)
- Lannan prosessointi (esim. mädätys biokaasulaitoksessa tai jakeistus kiintoaineeseen ja nestejakeeseen) voi lisätä lannan hyödynnettävyyttä.

Tavoite: selvittää raa'an lietelannan, biokaasulaitoksen käsittelyjäännöksen ja separoitujen kuiva- ja nestejakeiden lannoitusvaikutusta suhteessa väkilannoitetyppeen.

Koeasetelma

- Koepaikka MTT Maaninka
- Ohrakoe 2009–2011
- Nurmikoe 2009–2012 (suojaviljavuosi + 3 nurmivuotta, timotei-nurminataseos 70:30)
- Lohkoittain satunnaistetut kokeet neljänä kerranteena
- Maalaji hiuesavi (HeS)
- Orgaanisten lannoitteiden lisäksi kokeessa oli mukana 6 typpiporrasta, jotka toteutettiin väkilannoitteena (ohra 0–100 kg N/ha, nurmi 0–150 kg N/ha). Portaiden avulla muodostettiin väkilannoitetyypelle satovastefunktiot, joihin orgaanisten lannoitteiden liukoisen typen lannoitusvaikutusta verrattiin.

Käytetyt orgaaniset lannoitteet

1. Naudan raaka lietelanta
  2. Biokaasulaitoksen käsittelyjäännös (raakalanta + muu syöte & n. 50 pv kestävä biokaasuprosessi)
    - muu syöte v. 2009 makeistehtaan jäte, v. 2010 sipulimassa, v. 2011 ruokohelpisäilörehu ja v. 2012 timoteinurminatasäilörehu.
- Levitys omavalmisteisella 1 m³:n vetoisella, kaksoiskiekkovantaisella kontilla, sijoittaen 5–7 cm syvyyteen.

Perttu Virkajärvi/MTT

Perttu Virkajärvi/MTT

Mari Rätty/MTT

3. Separoitu kuivajae

- nurmelle perustettaessa
- ohralle keväisin
- levitys käsin + multaust äestämällä

4. Separoitu nestejae

- ohran oraille
- nurmen toiselle sadolle
- levitys kastelukannalla pintaan

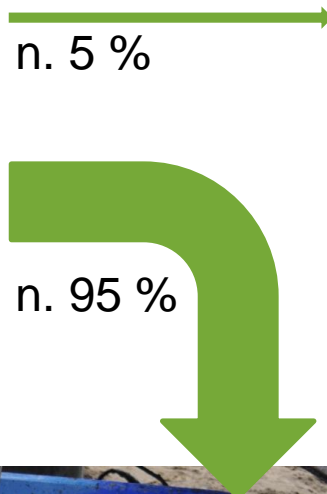
Käsittelyjäännöksen separointi

- Separointi tehtiin ruuvikuivaimella (Bauer separaattori S 655)
- 1 mm seulakoko

Perttu Virkajärvi/MTT

Tavoitteena mm. vähentää fosforin määrää nestejakeessa, jolloin sitä voi levittää enemmän lohkoille, joilla P rajoittaa lannoitusta.

Perttu Virkajärvi/MTT

Perttu Virkajärvi/MTT

Lietteen ominaisuudet

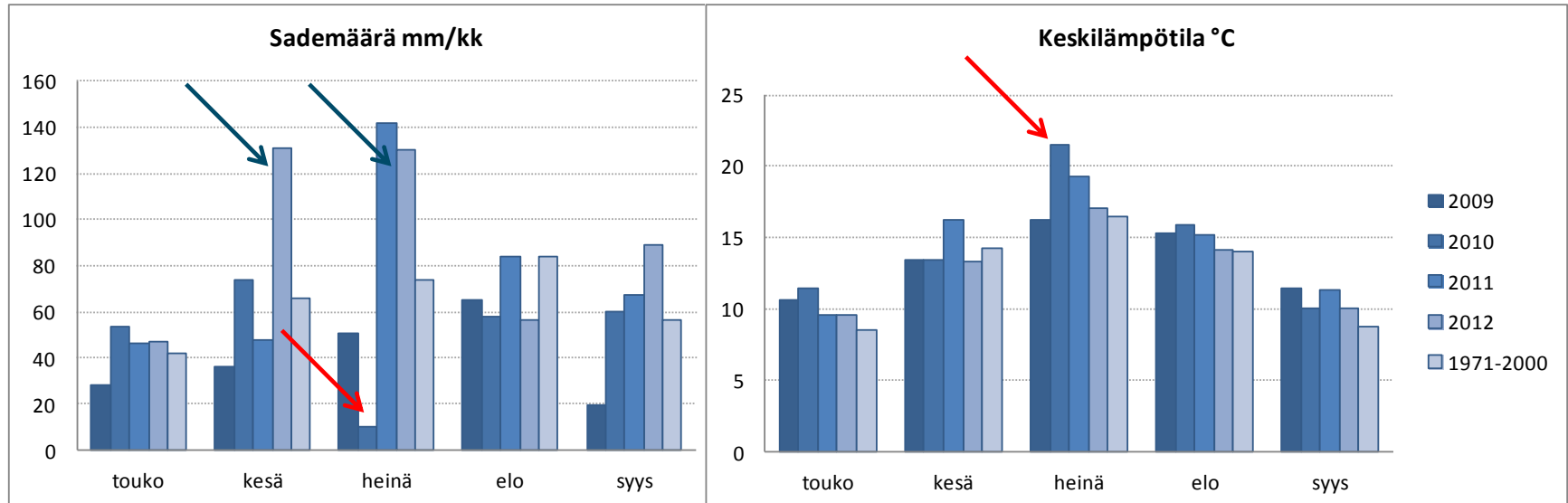
Lietenäytteiden yhteenveto yli vuosien (keskiarvo $\pm$ keskihajonta)

	Kok. N	Liuk. N	Liuk-N:Kok-N	Kuiva-aine	P	K
	kg/tn	kg/tn		%	kg/tn	kg/tn
Raakalanta	3,0 $\pm$ 0,8	1,7 $\pm$ 0,3	0,57 $\pm$ 0,09	7,2 $\pm$ 2,7	0,50 $\pm$ 0,14	3,0 $\pm$ 0,7
Käsittelyjäännös	2,8 $\pm$ 0,4	1,7 $\pm$ 0,3	0,60 $\pm$ 0,14	4,7 $\pm$ 0,7	0,46 $\pm$ 0,08	3,7 $\pm$ 0,7
Kuivajae	5,3 $\pm$ 0,3	1,6 $\pm$ 0,4	0,30 $\pm$ 0,06	25,8 $\pm$ 4,9	1,42 $\pm$ 0,51	3,0 $\pm$ 0,5
Nestejae	3,1 $\pm$ 0,8	1,7 $\pm$ 0,4	0,59 $\pm$ 0,18	3,8 $\pm$ 0,4	0,44 $\pm$ 0,07	3,4 $\pm$ 0,6

n=6, paitsi kuivajae n=3

- Vuosien välillä oli huomattavaa vaihtelua ravinnepitoisuuksissa.
- Ruuvikuivainseparointi ei toiminut toivotulla tavalla fosforin erottelussa: fosforin osuus nestejakeessa ei juurikaan vähentynyt. Kuivajakeessa oli paljon kokonaistyppeä suhteessa liukoiseen tyypeen.
- Huom! Käsittelyjäännös ei ole peräisin täsmälleen samasta raakalannasta, sillä lietteet otettiin biokaasulaitoksen esisäiliöstä ja jälkikaasualtaan jälkeisestä kaivosta samana päivänä. Tämä taulukko ei siis kerro biokaasuprosessin vaikutuksista.

Sää

- Vuonna 2010 heinäkuu oli poikkeuksellisen kuiva ja lämmin, mikä vaikutti selvästi kasvuun.
- Heinäkuut vuosina 2011 ja 2012 olivat normaalia sateisempia, samoin kesäkuu vuonna 2012.

Koejäsenet

- Nurmi
  - 1. sadossa kaikki koejäsenet 100 kg N/ha väkilannoitteena
  - Perustaminen ja 2. sato:
    - Raakalanta
    - Käsittelyjäännös
    - Kuivajae perustamisvuonna + nestejae nurmivuosina
- Ohra
  - Raakalanta
  - Käsittelyjäännös
  - Kuivajae + 40 kg N/ha väkilannoitteena
  - Kuivajae kylvettäessä + nestejae orastumisvaiheessa

Levitysmäärät vaihtelivat vuodesta ja koejäsenestä riippuen: raakalanta ja käsittelyjäännös ohralla 25-42 tn/ha, nurmella 21-30 tn/ha, kuivajae 16-19 tn/ha, nestejae 25-50 tn/ha

Liukoisen typen hyväksikäyttö

- Orgaanisten lannoitteiden kesän kokonaissatotaso (%) verrattuna väkilannoitetyyppeen, kun liukoinen tyyppi on täsmätty samaksi.
- Tähdellä merkityt eivät yltäneet samaan satotasoon väkilannoitetyypen kanssa.
- Käsittelyjäännöksen lannoitusvaikutus oli ohralla raakalantaa parempi.
- Kuivuus heikensi lannoitusvaikutusta vuonna 2010.

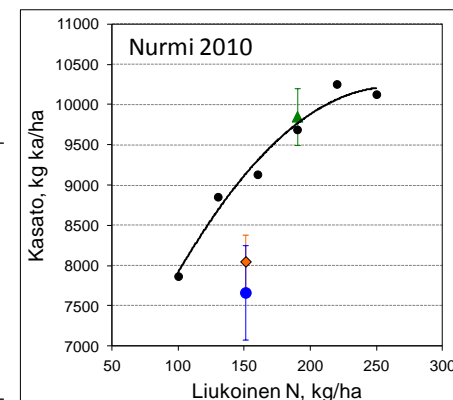
OHRA

	2009	2010	2011	Keskimäärin
Raakalanta	83*	87*	86*	85
Käsittelyjäännös	104	90*	101	98
Kuivajae + 40 kg/ha N	-	86*	90	88
Kuivajae + nestejae	78*	82*	91	84
Väkilannoite	100	100	100	100

NURMI

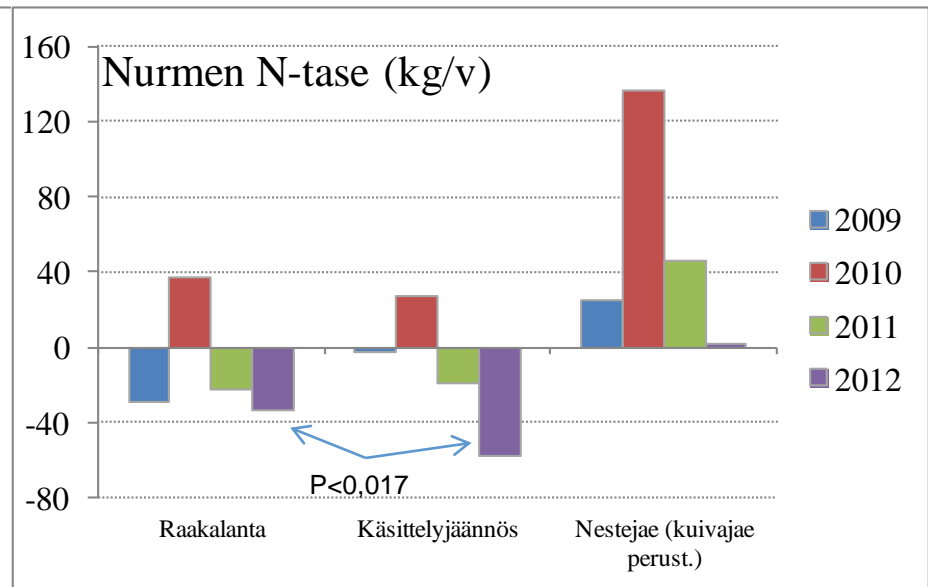
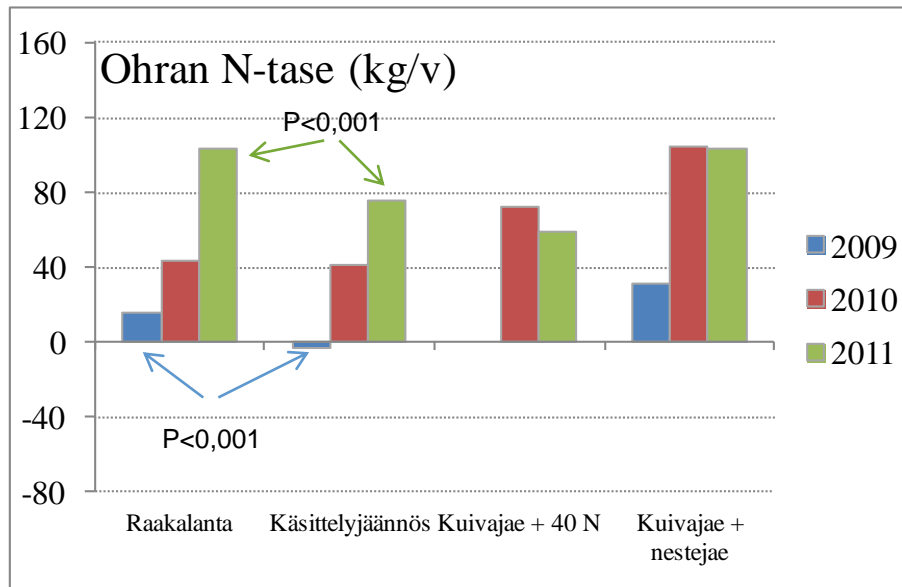
	2009 **	2010	2011	2012	Keskimäärin
Raakalanta	95	88*	103	93	95
Käsittelyjäännös	90	84*	100	98	93
Kuivajae	91	-	-	-	91
Nestejae	-	101	103	93	99
Väkilannoite	100	100	100	100	100

** Kokovilja

Typpitaseet

- Tase: lannoitteen kokonaistypen ja sadossa poistuneen typen välinen erotus (kg/ha)
- Vuosien välillä oli vaihtelua lannoitteiden ravinnepitoisuuksissa sekä osittain myös levitysmäärissä. Vuonna 2010 nestejaelannoitus nurmelle ylitti nitraattidirektiivin.
- Ohra: vuonna 2009 matalin N-lannoitus ja korkein satotaso → alhaisin tase. Käsittelyjäännöksen tyyppi oli raakalannan tyypeä paremmin hyödynnettävissä vuosina 2009 ja 2011.
- Nurmi: 1. sadon taseet negatiivisia varsinkin 2011 ja 2012 (myöhäinen niitto). Käsittelyjäännöksellä oli raakalantaa matalampi tase vuonna 2012.

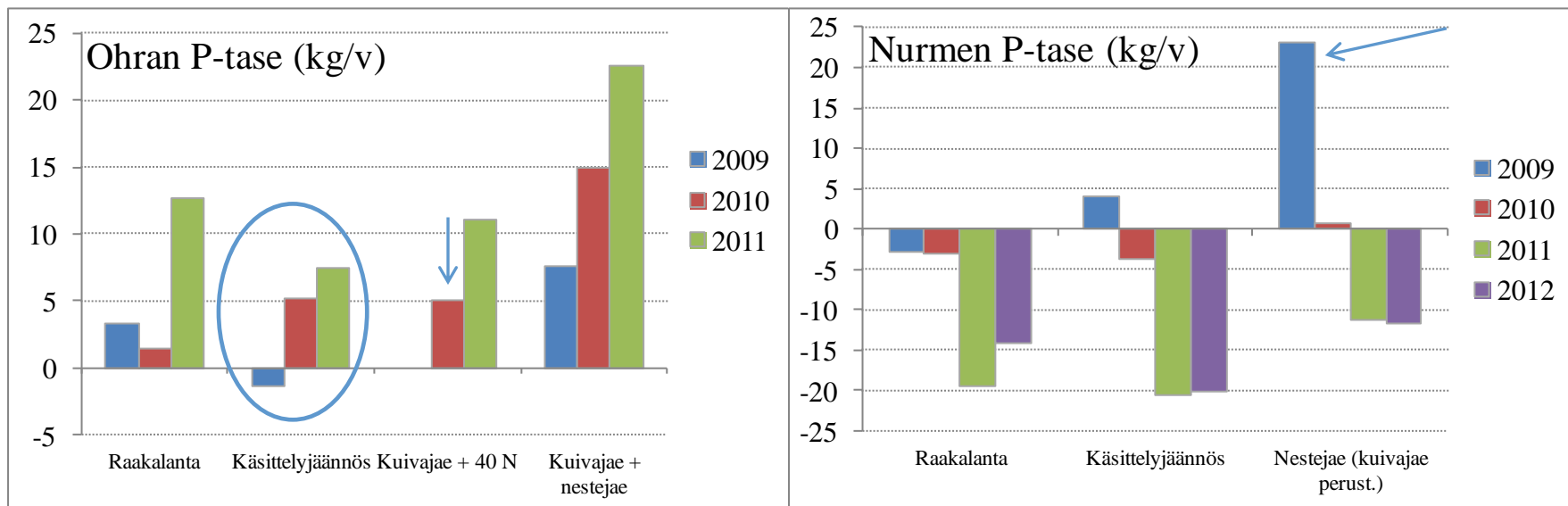

Fosforitaseet

- Ohra: käsittelyjäännöksellä oli matalin P-tase joka vuosi, paitsi vuonna 2010 myös kuivajae + 40 N tuotti yhtä matalan taseen.
- Nurmi: Ensimmäinen sato ei saanut ollenkaan fosforia, joten sen tase oli voimakkaan negatiivinen (orgaanisilla lannoitteilla keskimäärin -16 kg/ha). Tämä näkyy kokonaissadonkin taseissa.

Kuivajae erottuu selkeästi korkeammalla taseellaan (annettu vain v. 2009)

Kahdesti kesässä niitetty nurmi otti fosforia tehokkaasti, eikä se taseiden perusteella päässyt kumuloitumaan maahan.

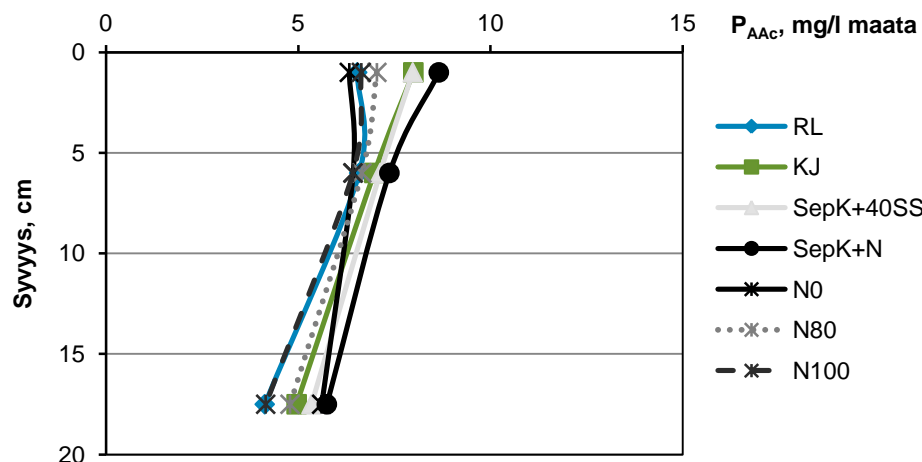

Maan viljavuusfosfori syksyllä 2011

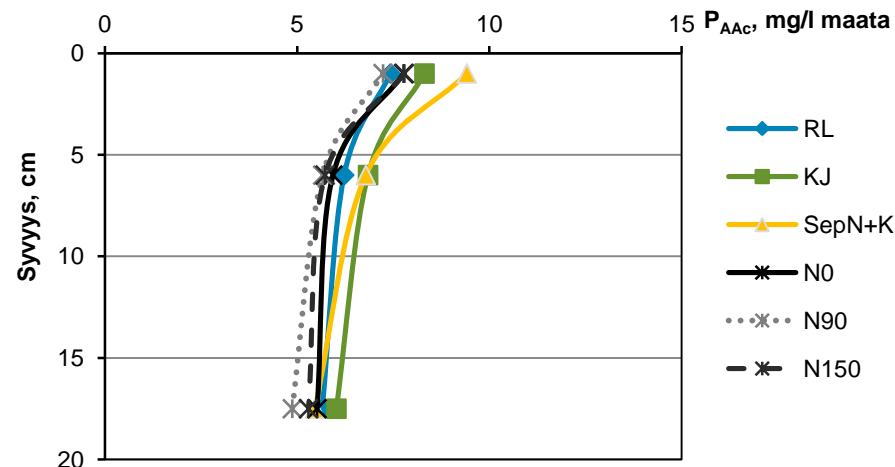
Ohra

Syksy 2011

Nurmi

Syksy 2011

- Kuivajae + neste –yhdistelmällä oli korkein maan P-luku sekä nurmella että ohralla.
- Nurmella näkyy lievää kumuloitumista maan pintakerrokseen, mutta se ei ole yhtä voimakasta kuin aikaisemmissa kokeissa.
- Huom: ohrakoe oli eri kohdassa peltoa v. 2009, joten kuvassa vain kahden koevuoden tulos.

P-lannoitus:

	ohra		nurmi	
Koejäsen	2010-11		2009-11	
	kg/ha		kg/ha	
RL	35		RL	40
KJ	35		KJ	43
SepK+40SS	37			
SepK+N	59		SepN+K	83
Väkilann	30		Väkilann	55

- Orgaanisten lannoitteiden lannoitusvaikutus ja ravinnetaseet poikkeavat huomattavasti riippuen siitä, viljelläänkö nurmea vai viljaa.
- Nurmen ravinteidenoton tehokkuus näkyy negatiivisimpina N- ja P-taseina ohraan verrattuna.
- Kuivuus (v. 2010) heikensi lannoitusvaikutusta. Nestejäte oli väkilannoitetypen veroista myös kuivana vuonna, mutta sen typpitase jäi korkeaksi.
- Ohran lannoitteena käytetyn käsittelyjäännöksen liukoisen typen lannoitusvaikutus oli korkeampi kuin raakalannan. Nurmella vastaavaa eroa ei havaittu.
- Separoinnin hyöty logistisena ratkaisuna lienee sadontuotannollista hyötyä suurempi.
- Orgaanisten lannoitteiden sijoittaminen hillitsee fosforin kumuloitumista maan pintakerrokseen.